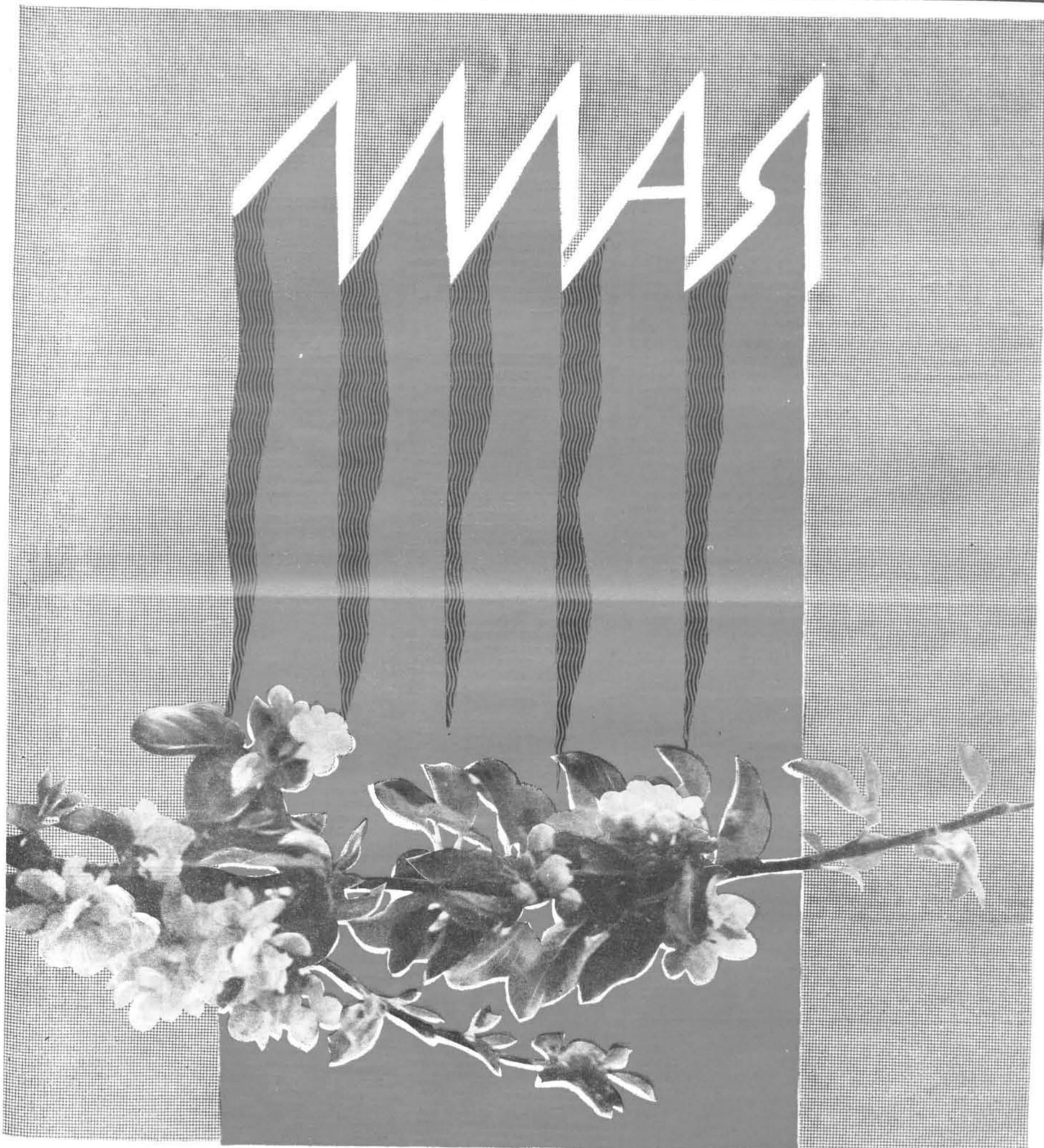

Голас Радзімы

27 красавіка 1978 г.
№ 17 (1535)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 23-і
Цана 2 кап.

Плакат мастака У. КРУКОУСКАГА.

НЯХАЙ ЖЫВЕ 1 МАЯ—

ДЗЕНЬ МІЖНАРОДНАЙ САЛІДАРНАСЦІ ПРАЦОЎНЫХ

У БАРАЦЬБЕ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ, ЗА МІР, ДЭМАКРАТЫЮ І САЦЫЯЛІЗМ!

[З «Заклікаў ЦК КПСС да 1 Мая 1978 года»]

ЖЫЛЛЁВАЕ БУДАЎНІЦТВА

Мінулы раз мы пісалі аб капітальным будаўніцтве ў рэспубліцы наогул. Не менш уражваючая праграма ажыццэўлена за гады Савецкай улады і ў галіне жыллёвага будаўніцтва.

Савецкі ўрад, пераадолюючы эканамічныя цяжкасці, побач з аднаўленнем народнай гаспадаркі непасрэдна заняўся паліпшэннем жыллёвых умоў працоўных. У праграме партыі, прынятай VIII з'ездам РКП(б) у сакавіку 1919 года, гаварылася: «...Усім сіламі імкнуцца да паліпшэння жыллёвых умоў працоўных мас; ...да знішчэння непрыгоднага жылля, да перабудовы старога, пабудовы новага, якое адпавядае новым умовам жыцця рабочых мас, да рацыянальнага рассялення працоўных».

Ужо за перадаены перыяд за сродкі дзяржавы, калгасаў і насельніцтва было пабудавана жылых дамоў агульнай плошчай 12 мільёнаў квадратных метраў.

На канец 1940 года гарадскі жыллёвы фонд БССР складаў амаль 13 мільёнаў квадратных метраў, у тым ліку грамадскі — 7,5 мільёна квадратных метраў.

Аднак мірнае жыццё рэспублікі было парушана гітлераўскімі захопнікамі. Яны спалілі, разбурылі і разрабавалі 209

гарадоў і раённых цэнтраў, 9 200 сёл і вёсак. Было разбурана і знішчана больш як 391 тысяча жылых дамоў, якія знаходзіліся ў асабістай уласнасці грамадзян, звыш 70 тысяч дамоў, што належалі дзяржаве, 421 тысяча дамоў калгаснікаў і сялян-аднаасобнікаў. У гарадах і вёсках засталіся без жылля каля 3 мільёнаў чалавек.

У пасляваенны перыяд узняліся з попелу і ператварыліся ў добраўпарадкаваныя прамысловыя і культурныя цэнтры Мінск, Віцебск, Полацк, Гомель, Орша, Маладзечна, Жлобін, Барысаў і іншыя гарады, жыллёвы фонд якіх акупанты знішчылі на 80—90 працэнтаў.

Усяго ў рэспубліцы за гады Савецкай улады ўведзена ў эксплуатацыю жылых дамоў агульнай плошчай больш як 120 мільёнаў квадратных метраў, у тым ліку за пасляваенны перыяд — 108,1 мільёна квадратных метраў. Толькі за 1971 — 1977 гады дзяржавай, калгасамі і насельніцтвам пабудавана жылля агульнай плошчай больш за 30 мільёнаў квадратных метраў, а гэта ў 2,5 раза больш, чым за ўвесь даваенны перыяд.

Толькі за апошнія адзінаццаць год у гарадах і сельскай мясцовасці пабудавана 937 тысяч кватэр.

Летась гарадскі жыллёвы фонд склаў амаль 63 мільёны квадратных метраў і ўзрос супраць 1940 года ў 4,9 раза, у тым ліку абагулены — у 6,2 раза.

За гады дзесятай пяцігодкі (1976—1980 гады) у рэспубліцы будзе ўведзена не менш як 22 мільёны квадратных метраў жылля. Непараўнальна палепшылася і якасць жылля. У апошнія гады будаўніцтва жылых дамоў вядзецца па новых праектах з палепшанай планіроўкай і павышанай камфартабельнасцю кватэр. Жылы фонд сёння цалкам абсталяваны электрычным асвятленнем, амаль на 90 працэнтаў — водаправодам, каналізацыяй, цэнтральным ацяпленнем і газам.

Нягледзячы на падаражанне будаўніцтва, у нашай рэспубліцы, як і ў краіне наогул, самая нізкая кватэрная плата. Яна не перавышае трох працэнтаў даходу сем'яў.

Дзяржаўныя капітальныя ўкладанні ў жыллёвае будаўніцтва штогод складаюць прыкладна 400 мільёнаў рублёў (за 1946—1955 гады разам узятыя — 418 мільёнаў рублёў). Гэта значыць, што ў апошні час штогод на жыллёвае будаўніцтва выдаткоўваецца больш сродкаў, чым за 4-ю і 5-ю пяцігодкі разам узятыя.

У Магілёве пачала працаваць новая дзіцячая бальніца. У яе кабінетах і лабараторыях устаноўлена сучаснае медыцынскае абсталяванне. Бальніца пабудавана за сродкі, заробленыя ў час Камуністычнага суботніка.
НА ЗДЫМКУ: Магілёўская абласная дзіцячая бальніца.

БУДОУЛЯ ДРУЖБЫ

Метрапалітэн у Мінску становіцца адной з буйнейшых будоўляў рэспублікі. На дапамогу беларускім праходчыкам прыйшла ўся краіна. На аб'ектах метро цяпер працуюць машыны і механізмы, прысланыя з многіх брацкіх рэспублік. Напрыклад, першы праходчы комплекс паступіў з Харкава, другі — з Масквы.

Інтэрнацыянальны і склад метрабудоўцаў, які ўзначальвае ўдзельнік збудавання падземных трас у Маскве і Ташкенце, на Паўночным Каўказе і ў ГДР А. Пракудзін.

У ЛЕПШЫЯ ЗДРАЎНІЦЫ

Перадавы механізматар Вішнеўскага аддзялення Сельгастэхнікі Ашмянскага раёна Генрых Васілеўскі па бясплатнай пудэўцы прайшоў курс лячэння ў адным з сочыскіх санаторыяў.

А трактарыста Івана Шавеля і шафера Казіміра Рабцэвіча рабочы камітэт гэтага прадпрыемства накіроўваў на папраўку здароўя на курорты Прыбалтыкі. Яны таксама атрымалі бясплатныя пудэўкі.

5-МІЛЬЕННЫ «ГАРЫЗОНТ»

Нядаўна з канвеера Мінскага радыёзавода сышоў 5-мільённы тэлевізар. Юбілейным аказаўся каларовы «Гарызонт-723», якому напярэдадні прысвоены дзяржаўны Знак якасці.

Крыху менш як 6 тысяч тэлевізараў «Беларусь» выпусціла аб'яднанне ў 1955 годзе. Цяпер такую колькасць тэлепрыёмнікаў «Гарызонт-206» і «Гарызонт-723» прадпрыемства выпускае за тры дні.

Мінскія вырабы з маркай «Гарызонт» здабылі сабе заслужаную славу. Іх ахвотна купляюць у нас у краіне і за мяжой.

СЕЛЬСКІЯ МІКРАРАЁНЫ

Выканком Дубровенскага раённага Савета народных дэпутатаў зацвердзіў план забудовы мікрараёна ў вёсцы Дзяцель — цэнтры калгаса імя XX з'езда КПСС.

Зараз тут будуюцца два наццацікватэрны дом і закладваюцца фундаменты яшчэ пад два такія дамы. Сёлета пачнецца будаўніцтва двух дванаццацікватэрных жылых дамоў у мікрараёне вёскі Баброва — цэнтры калгаса «Прагрэс».

НАВАСЕЛЛІ У КАЛГАСЕ

Трактарыст Сяргей Дзятлаў, майстар-наладчык Уладзімір Палюкоў, даяркі Валянціна Каханчык, Марыя Пархамовіч і Тамара Кунцэвіч з калгаса «Шлях Леніна» Горацкага раёна справілі навасельле ў васьмікватэрным жылым доме. Недалёка ад яго пралегла новая вуліца пасёлка. Яна забудавана аднакватэрнымі катэджамі, у якіх пасяліліся маладыя сем'і.

Пасля генеральнай рэканструкцыі ў Мінску адкрыўся рэстаран «Беларусь». Прыгожае афармленне, зручная стылізаваная мэбля, прыемнае мяккае святло і багаты выбар нацыянальных страў вабяць сюды наведвальнікаў.
НА ЗДЫМКУ: у зале рэстарана.

Фота У. МЯЖЭВІЧА.

дружнасці і краін, якія сталі на шлях развіцця, іх купляюць Канада, Англія і іншыя капіталістычныя дзяржавы. Трактары «Беларусь» можна ўбачыць на палях Канады, Францыі, Танзаніі, Кубы, Алжыра, Анголы.

За рубяжом працуюць вялікая сям'я МАЗаў, самаходныя скрэперы Магілёўскага аўтамабільнага завода імя С. М. Кірава. Вырабы нашых станкабудаўнікоў таксама карыстаюцца вялікім попытам. Гэта плоскашліфавальныя станкі высокай дакладнасці аршанскага завода «Чырвоны барацьбіт», шліфавальныя і заточныя паўаўтаматы віцебскіх станкабудаўнікоў, струнальныя і даўбежныя — Гомельскага завода імя Кірава, падоўжанастругальныя станкі Мінскага завода імя Кастрычніцкай рэвалюцыі. Іх купляюць не толькі ўсе сацыялістычныя краіны, але і ЗША, Англія, Італія, Аўстрыя, Францыя, ФРГ.

Рыхтуючыся да гутаркі з вамі, Іван Емяльянавіч, я прагледзеў дзелавую перапіску палаты з замежнымі гандлёвымі партнёрамі. Звярнуў увагу на ажыўлены характар гэтай перапіскі. Вельмі многія зарубежныя фірмы зацікаўлены ў арганізацыі выставак сваёй прадукцыі ў Мінску і гатовы прыняць беларускія экспанаты ў сябе, хочучы расшырыць рынак збыту і пастаўляць свае тавары ў Беларусь, з задаваль-

неннем прымуць беларускі экспарт.

— Так, гандлёвая рэпутацыя рэспублікі высокая. Беларусь — надзейны гандлёвы партнёр. Прыклады, якія я прыводзіў раней, пераканаўча аб гэтым сведчаць. Нашы гутаркі з зарубежнымі спецыялістамі, прадстаўнікамі дзелавых колаў гавораць аб тым жа. Ды і сам характар дзелавой перапіскі з нашымі партнёрамі — доказ высокага прэстыжу рэспублікі на міжнароднай гандлёвай арэне.

Вось, напрыклад, пісьмо Рычарда О'Брайена, першага віцэ-прэзідэнта Амерыкана-Савецкага гандлёва-эканамічнага савета, які наведваў адну з выставак у Мінску: «Мой візіт у Мінск быў вельмі прыемным. Выстаўка арганізавана на высокім узроўні, выставачная зала цудоўная, і выстаўка выглядае ў ёй выдатна».

А гэта пісьмо прыйшло ад пастаяннага прадстаўніка шведскай фірмы «Юнсан» у Маскве. Фірма запрашае міністра мясной і малочнай прамысловасці БССР В. Баўрына пазнаёміцца ў Хельсінгборгу з прадпрыемствам, якое выпускае халадзільнае абсталяванне. Сярод водгукі — падзяка кіраўніцтва польскага аб'яднання «Мета-

лаэкспарт» за дапамогу ў арганізацыі ў Мінску сімпозіума па праблемах абсталявання для тэрмаапрацоўкі і зваркі, якое вырабляецца ў Польшчы...

І такіх сведчанняў мацнеючых міжнародных гандлёвых сувязей рэспублікі няма.

— Да гэтага часу гутарка ішла, у асноўным, аб выстаўках і іншых мерапрыемствах, праводзімых у нашай рэспубліцы. А як прадстаўлена Беларусь на выстаўках і кірмашах за мяжой?

— За гады Савецкай улады значна расшырыўся ўдзел саюзных рэспублік у знешне-эканамічных сувязях Савецкага Саюза. Калі 30—40 год назад прадукцыю на экспарт выраблялі прадпрыемствы трох-чатырох саюзных рэспублік, то цяпер на сусветным рынку можна бачыць вырабы ўсёх 15 савецкіх сацыялістычных рэспублік.

Да 1934 года наша краіна задавальняла свае патрэбы ў трактарах за кошт імпарту, а цяпер СССР выйшаў на першае месца ў свеце па іх выпуску. Адным з буйнейшых прадпрыемстваў пастаўляючымоў гэтых машын з'яўляецца Мінскі трактарны завод, прадукцыя якога паспяхова экспартуецца больш як у 60 краін свету. Сучасныя магутныя трактары «Беларусь»

неаднойчы экспанаваліся на савецкіх выстаўках.

Сёння ў краіне створана сучасная аўтамабільная прамысловасць, узоры прадукцыі якой дэманструюцца на выстаўках і кірмашах у розных краінах. Усеагульнае аб'яднанне «Аўтаэкспарт», якое займаецца экспартам і імпартам усіх відаў транспартных сродкаў, цяпер пастаўляе легкавыя, грузавыя аўтамабілі, аўтобусы, спецыяльныя аўтамабілі, матацыклы, веласіпеды, гаражныя абсталяванні больш як у 70 краін. Яго гандлёвымі партнёрамі з'яўляюцца больш за 200 замежных фірм і арганізацый. Заказы Знешнегандлёвага таварыства «Аўтаэкспарт» на пастаўку аўтамабіляў выконваюць 128 буйных прадпрыемстваў Савецкага Саюза, сярод якіх — Мінскі, Беларускі і Магілёўскі аўтамабільныя заводы. Іх машыны заваявалі медаль і буйнейшых выстаўках.

Пасля таго як БССР выйшла на сусветную арэну, стала паўнапраўным членам ААН, вырабы народнай гаспадаркі рэспублікі экспанаваліся на многіх савецкіх выстаўках за мяжой — у Бруселі, Лейпцыгу, Нью-Дэлі, Багдадзе, Хельсінкі і іншых

гарадах.

Усяго ў 1973 — 1977 гадах Гандлёва-прамысловая палата БССР падтрымлівала дзелавыя сувязі больш як з 450 замежнымі фірмамі і аб'яднаннямі з 23 краін.

— А што дае нашым прамысловым прадпрыемствам членства ў Гандлёва-прамысловай палате?

— Уявіце сабе мастака, творчасць якога абмежавана сценамі майстэрні. Без сур'ёзнага аналізу яго работ крытыкамі і гледачамі, без сувязі з іншымі відамі мастацтва ён не зможа ўдасканальваць сваё рамяство. Так і вытворчы калектывы, які не арыентуецца на лепшыя дасягненні галіны, сусветнай практыкі ў цэлым, можа безнадзейна адстаць. Прадпрыемствам — вытворцам экспартнай прадукцыі звычайна ўласціва высокая культура вытворчасці, яны хутчэй рухаюцца па шляху навукова-тэхнічнага прагрэсу, больш эфектыўна павышаюць якасць прадукцыі.

За кошт экспартных паставак заводы атрымліваюць надбаўку — валютныя адлічэнні, на якія потым набываюць неабходнае абсталяванне па імпарту. Так што вырабляць прадукцыю на экспарт не толькі ганарова, але і выгадна.

М. МЕРСОН.

Нашу Беларусь доўгі час называлі сялянскім краем. І нездарма: да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і ў першыя дзесяцігоддзі пасля яе чатыры пятыя насельніцтва Беларусі жылі ў вёсцы. У масе сваёй гэта былі дробныя сяляне, якія вялі адасоблены асабісты гаспадаркі сіламі сям'і і ўласнымі сродкамі вытворчасці. Тут налічвалася 200 тысяч безземельных сялян і каля дзвюх трэцей слабых гаспадарак, якія мелі толькі драўляныя сохі і бароны.

Рэвалюцыя прынесла працоўнаму сялянству палітычнае і эканамічнае вызваленне, палепшыла яго жыццё. Большая частка былых беднякоў, якая атрымала ад Савецкай улады зямлю, паднялася да ўзроўню забяспечаных. Паляпшэнню матэрыяльнага становішча сялян садзейнічалі рост ураджайнасці сельскагаспадарчых культур і развіццё жыллагадоўлі. Па 2—3 каровы было ў 43,3 працэнта сялян, па адной карове — у 51 працэнта, беска-

роўных засталася толькі 5,4 працэнта. Матэрыяльнае становішча паляпшалася таксама ў сувязі са зніжэннем падаткаў, прадастаўленнем розных ільгот сельскай беднаце. У 1924 годзе беднякі выкарысталі ільгот на 2,4 мільёна рублёў. Таму сяляне, не адмаўляючы сабе ў харчаванні, менш сталі прадаваць хлеба на рынку і больш пакідаць яго ў сваёй гаспадарцы.

Вядома, сяляне прадавалі збожжа і сельскагаспадарчыя прадукты дзяржаве, але толькі лішкі, а такіх лішкаў у дробна-таварнай гаспадарцы было не багата, і іх яўна не хапала для таго, каб поўнасцю задаволіць растуць патрэбнасці гарадоў у хлеба, а прамысловасці — у сыравіне. Прычым да 1927 года дробныя гаспадаркі ў асноўным ужо вычарпалі свае магчымасці далейшага павышэння вытворчасці, у той час як краіна настойліва патрабавала ўсё больш збожжа і іншых сельскагаспадарчых прадуктаў. Агульная таварнасць сельскай гаспадаркі складала ў 1925/26

гаспадарчым годзе 14,2 працэнта, у 1926/27 — 12,1, а ў 1927/28—13,3 працэнта.

Яшчэ напярэдадні Кастрычніцкай рэвалюцыі У. І. Ленін гаварыў: «Калі мы будзем сядзець па-старому ў дробных гаспадарках, хоць і вольнымі грамадзянамі на вольнай зямлі, нам усё роўна пагражае немінучая пагібель...» Адсюль вывад — неабходна пераходзіць да буйной вытворчасці. Але справа была не толькі ў гэтым. Нельга было працягнуць час базіраваць дыктатуру пралетарыяту і сацыялістычнае будаўніцтва на розных асновах — на сацыялістычнай прамысловасці і індывідуальнай сялянскай гаспадарцы. Існаванне дробна-таварнай вытворчасці стварала пастаянную пагрозу рэстаўрацыі капіталізму. Трывалай апорай дыктатуры пралетарыяту магла стаць толькі буйная грамадская сельскагаспадарчая вытворчасць, арганізаваная на сацыялістычных пачатках. Пераход да такой вытворчасці выклікаўся і зацікаўленасцю самога сялянства, та-

му што даваў магчымасць павысіць яго жыццёвы ўзровень.

Паваротным пунктам у развіцці савецкага земляробства быў XV з'езд Камуністычнай партыі, які праходзіў у снежні 1927 года. З'езд узяў курс на калектывізацыю сельскай гаспадаркі. «Задача аб'яднання і пераўтварэння дробных індывідуальных сялянскіх гаспадарак у буйныя калектывы павінна быць пастаўлена ў якасці асноўнай задачы партыі ў вёсцы», — гаварылася ў рэзалюцыі з'езда.

Рашаючае значэнне для сацыялістычных пераўтварэнняў на вёсцы мела матэрыяльная і тэхнічная дапамога дзяржавы. У краіне будаваліся заводы сельскагаспадарчых машын. Была наладжана вытворчасць такой тэхнікі і ў БССР, у прыватнасці, уступіў у строй Гомельскі завод сельскагаспадарчых машын. Трактары і ін-

шыя машыны накіроўваліся выключна ў сацыялістычны сектар. Расшыралася работа па арганізацыі розных відаў кааперацыі. У 1927/28 гаспадарчым годзе было кааперавана 32,2 тысячы сялянскіх гаспадарак, сотні тысяч уведзены ў кааперацыю па забеспячэнню і збыту. Адначасова ў 1929 годзе быў забаронен выхад сялян на хутары. Меры Савецкай дзяржавы, накіраваныя на развіццё сельскай гаспадаркі, садейнічалі павароту сялян на шлях калектывізацыі. У 1928 годзе пачаўся хуткі рост усіх форм калектывіўных гаспадарак, сярод якіх усё большае месца займала сельскагаспадарчая арцель. Да сярэдзіны 1929 года ў БССР налічвалася 1 013 калгасаў, якія аб'ядноўвалі 10,6 тысячы сялянскіх двароў і 40,5 тысячы гектараў ворнай зямлі.

Калектывізацыя была новай і вельмі складанай справай. Даводзілася пераадоўваць векавую сілу звычкі дробнага ўласніка, пераконваць яго ў перавагах калектывіўнай працы. Да калектывізацыі была прыкава-

Поўнасцю добраўпарадкаваныя адна-, двух- і шматкватэрныя жылыя дамы будуецца у племянным заводзе «Індустрыя» Пухавіцкага раёна. Сям'я слесара свінафермы А. ВЕРАШЧАКА справіла нядаўна наваселле ў новай кватэры з усімі выгодамі. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЗА МЯЖОЙ І РОМА

З ВЫПАДКУ ГАДАВІНЫ

З выпадку 33-гадавіны Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж Польскай Народнай Рэспублікай і Савецкім Саюзам генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк наладзіў 20 красавіка прыём.

На прыёме, які прайшоў у сардэчнай, таварыскай абстаноўцы, былі член Бюро ЦК КПБ, камандуючы войскамі ЧВВА генерал-палкоўнік М. Зайцаў, сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Л. Чагіна, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Д. Данілаў, адказныя

работнікі ЦК КПБ, кіраўнікі рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, военачальнікі, актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

Прысутнічаў таксама генеральны консул ГДР у Мінску С. Бернатэк.

У час прыёму генеральны консул ПНР у Мінску М. Дрэўняк і міністр замежных спраў БССР А. Гурьновіч абмяняліся сяброўскімі тостамі.

МИР ПОМНИТ ЛЕНИНА

22 апреля исполняется 108 лет со дня рождения Владимира Ильича Ленина — создателя и руководителя Коммунистической партии и первого в мире социалистического государства. Эту знаменательную дату празднует всё сознательное человечество, потому что с именем Ленина — вождя рабочего класса — связаны все прогрессивные революционные преобразования, происшедшие в мире в течение XX века.

В памяти народной живет не только образ Ленина. Живет и победоносно шагает по миру его учение, взятое на вооружение коммунистами во всех уголках земного шара.

Колоссальное влияние ленинизма на умы людей и общественное развитие признают теперь не только его сторонники, но и противники. Недавно в США вышла книга под названием «Антология Ленина», подготовленная профессором Гарвардского университета Робертом Такером. В ней он пишет: «Какой бы ни была форма его (т. е. Ленина.—С. Т.) современного существования, мир двадцатого века глубоко и повсеместно испытывает тот факт, что Ленин жил».

Ленинизм есть марксизм эпохи империализма и пролетарской революции. Какую бы сторону марксистского учения мы ни взяли — философию, политическую экономию, теорию научного социализма, стратегию и тактику классовой борьбы пролетариата, — все они развиты и обогащены Лениным с учетом новых требований времени, на каждой из них лежит печать ленинского гения.

Вот почему несостоятельны любые попытки противопоставить ленинизм марксизму. А такие попытки все чаще предпринимаются идеологами буржуазии и всякого рода реформистами, ревизионистами. Один из широко известных на Западе марксологов Джордж Лихтгайм так выразил взгляды своих единомышленников: «Мы никогда не поймем значения Маркса для социалистического движения вообще, пока не освободимся от привычки отождествлять марксизм с ленинизмом».

На чем основано такое заявление? На том, что марксизм будто бы продукт

западной цивилизации, а ленинизм порожден специфическими условиями России, русского революционного движения и ничего общего не имеет с рабочим движением стран Западной Европы.

Подобные аргументы не выдерживают критики. Дело в том, что в тогдашней России, несмотря на ее относительную отсталость от «индустриального» Запада, основные формы общественного хозяйства и основные классовые силы были такие же, как и в любой другой капиталистической стране. Ленин вступил на арену общественно-политической деятельности в момент, когда в царской России развернулось массовое рабочее движение, которое с самого начала приняло ярко выраженный революционный характер. Российский капитализм уже был неотъемлемой составной частью мирового капитализма, а борьба российского пролетариата — составной частью международного пролетарского движения. Исторические условия сложились так, что именно рабочему классу России предстояло взять на себя выполнение самой революционной задачи, проложить человечеству путь к социализму.

Противники ленинизма, противопоставляя Ленина Марксу, утверждают, что Маркс якобы был строгим сторонником так называемого экономического детерминизма и исключал всякие волевые действия в политике, а Ленин изображается как политический волюнтарист,

который считал, что можно плыть «против течения истории».

Однако в действительности В. И. Ленин никогда не игнорировал объективных законов общественного развития.

Последовательный материалист, Ленин, как и Маркс, исходил из того, что в основе социального прогресса общества лежит способ производства материальных средств к жизни.

Проявляя величайшую научную трезвость в анализе объективных социально-экономических и культурных условий жизни общества, В. И. Ленин, как и Маркс, придавал огромное значение революционной энергии, инициативе масс, классов, партий и отдельных личностей. Великие социальные задачи, революционные перевороты решаются и осуществляются только людьми, их активными действиями.

Представление, что революцию могут совершать только профессиональные революционеры, Ленин называл одной из самых больших и опасных ошибок. Революционеры способны сыграть роль авангарда лишь при условии, что они не отрываются от масс и действительно ведут их за собой.

Политическая партия рабочего класса является своего рода штабом в революционной борьбе миллионов, она указывает им наиболее верный путь к победе, организует и направляет их к достижению цели. Такого соотношения между партией и массами, как его понимали Маркс, Энгельс и Ленин.

Фальшиво и другое утверждение, будто Маркс понимал социалистическую революцию исключительно как результат мирной, парламентской деятельности, а Ленин не мыслил себе революцию без насильственных, вооруженных восстаний.

Это явная фальсификация. Маркс высказывал мысль о возможности взятия рабочим классом власти мирным путем в Англии и США. Но это высказывание относилось к периоду, когда там еще

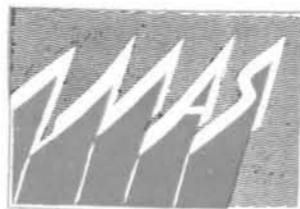
не был создан мощный бюрократический и военный аппарат буржуазного государства. Маркс говорил также, что рабочий класс предпочел бы взять власть мирным путем. Но выбор того или иного пути зависит не столько от рабочего класса, сколько от поведения эксплуататорских классов. Иначе говоря, Маркс никогда не считал, что мирный путь возможен в любой стране и в любой обстановке.

На такой же позиции стоял и Ленин. Известно, например, что в 1917 году, после свержения самодержавия и вплоть до июльского кризиса, вызванного контрреволюционными силами (расстрел мирной демонстрации в Петрограде), Ленин страстно боролся за мирное развитие революции, без гражданской войны. Курс на вооруженное восстание он изменил только тогда, когда круто изменилась обстановка в связи с активизацией контрреволюционных сил.

Более того, после победы Октябрьской социалистической революции, завоевания государственной власти рабочим классом, беднейшим крестьянством, когда большевистская партия стала партией правящей, Ленин резко критиковал так называемых «левых коммунистов», выступавших против мирного договора с империалистической Германией якобы в интересах мировой революции. «Подобная теория, — писал Ленин, — была бы равносильна взгляду, что вооруженное восстание есть форма борьбы, обязательная всегда и при всяких условиях».

Как бы ни изощрялись буржуазные и реформистские «критики» в попытках оторвать ленинизм от марксизма, их усилия тщетны. Марксизм-ленинизм — единое, целостное учение. Кто выступает против ленинизма, тот является и противником марксизма. Эта истина неоднократно подтверждалась и подтверждается опытом всего мирового революционного движения.

Степан ТИТАРЕНКО,
доктор исторических наук.

на ўвага ўсёй партыі, Савецкай дзяржавы. К канцу 1929 года пачалася сучасная калектывізацыя сельскай гаспадаркі, якая характарызуецца масавым уступленнем сялян у калгасы. Да 1 сакавіка 1930 года ў калгасы ўступілі 58 працэнтаў сялянскіх гаспадарак рэспублікі, плошча іх складала 66 працэнтаў ворнай зямлі. Важную ролю ў развіцці калгаснага руху адыгралі пасланцы рабочага класа — дваццаціпяцітысячнікі. У іх ліку ў Беларусь прыбыло 99 рабочых машынабудаўнічага завода «Чырвоная Сормова» з горада Горкага. У гэты ж час праходзіла ліквідацыя апошняга эксплуатацыйнага класа — кулацтва. Кулакі аказвалі актыўнае супраціўленне арганізацыі калгасаў, тэрарызавалі і нават забівалі актывістаў калгаснага будаўніцтва, псавалі тэхніку, знішчалі жывёлу, падпальвалі пабудовы.

Партыя звяртала вялікую ўвагу на тэхнічнае аснашчэнне сельскай гаспадаркі. Дапамога вёсцы тэхнічай узрасла на меры поспехаў індустрыялізацыі. У маі 1930 года ў БССР працавала адна Койданаўская машына-трактарная станцыя, а к восені ўступіла ў строй яшчэ 5 МТС — у Ветрына, Заслаўі, Капылі, Чырвонай Слабодзе,

Асвеі. К канцу 1932 года ў рэспубліцы было 57 МТС, якія мелі 1 469 трактароў.

Аднак у Беларусі калектывізацыя праходзіла больш марудна і закончылася пазней, чым у асноўных збожжавых раёнах СССР. Гэта тлумачыцца мноствам хутароў, нізкай урадлівасцю зямлі, распыленасцю угоддзяў, што рабіла больш цяжкім хуткі ўздым грамадскай гаспадаркі. Але, нягледзячы на цяжкасці, калектывізацыя ў рэспубліцы ў асноўным завяршылася ў 1933 годзе — у калгасах было 85,6 працэнта ўсіх гаспадарак, што складала 92,3 працэнта пасяўных плошчаў.

Дзякуючы нястомным клопам партыі і ўрада калгасы хутка ператвараліся ў высокаразвіты і даходныя гаспадаркі. Дастаткова сказаць, што за 1934—1937 гады грашовыя даходы калгаснікаў, якія размяркоўваліся па працаднях, выраслі ў 4,5 раза. Калі ў 1932 годзе на працадзень выдавалася ў сярэднім па 2 кілаграмы збожжа то ў 1937 годзе — 3,9. Акрамя хлеба калгаснікі атрымлі-

валі прадукты жывёлагадоўлі, гародніну, фураж.

Цяпер, калі матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі СССР стала якасна іншай, дасягнуты сур'езныя поспехі ў павышэнні вытворчасці працы, арганізацыіна — гаспадарчым умацаванні калгасаў і саўгасаў нашай рэспублікі. Асабліва наглядна відаць перавагі сацыялістычнага гаспадарання ў земляробстве. У 1976 годзе атрыманы рэкордны ўраджай збожжавых культур — 26,8 цэнтнера з гектара, што ў 3,4 раза перавышае ўзровень 1940 года. У калгасах «Аснежыцкі» Пінскага, «Рассвет» Навагрудскага і саўгасе «Брылёва» Гомельскага раёна ўраджайнасць перавысіла 50 цэнтнераў. Выраслі добры ўраджай бульбы, яе валавая вытворчасць перавысіла 7 мільёнаў тон. Такі ўраджай дасягнут упершыню.

З кожным годам узраслае аснашчэнне сельскай гаспадаркі рэспублікі тэхнічай. Цяпер у калгасах і саўгасах працуе трактароў у дзесяць з лішнім разоў больш, чым у 1940 годзе, збожжаўборачных камбайнаў — у 17,6 раза, аўтамабіляў грузавых — у 10,6 раза.

Развіццё грамадскай гаспадаркі калгасаў прывяло да па-

вышэння матэрыяльнага ўзроўню працаўнікоў Беларускай вёскі. Сярэднемесячная аплата працы калгаснікаў за апошнія 10 год узрасла больш як удвая.

За гады Савецкай улады нямерна вырас агульнаадукацыйны, культурна-тэхнічны ўзровень сялянства. Сучасная беларуская вёска немагчыма без школы, бібліятэкі, клуба, дзіцячага сада, ясляў. Непазнавальна змянілася культурнае аблічча вёскі. Напрыклад, у пасёлку Малеч Бярозаўскага раёна ёсць Палац культуры на 600 месц, некалькі пяціпавярховых дамоў, прадпрыемствы гандлю, школа, плавальны басейн. У буйных вёсках будуцца спецыялізаваныя магазіны, атэлье, будынкі калгасных музеяў. Дом беларускага селяніна і звонку і ўнутры выглядае па-новаму.

Пераўтварэнне сельскай гаспадаркі з дробнай і адсталай у буйную, механізаваную сацыялістычную сельскую гаспадарку з'явілася перамогай новага ладу.

Уладзімір АСМАЛОЎСКІ,
кандыдат
гістарычных навук.

Кастусь КІРЭНКА

«НЯМА ЛЕПШАЙ ЗЯМЛІ, ЯК РАДЗІМА»

Пенсіянерка з Віцебска Марыя Пахоменка і яе зямляк мудар Уладзімір Радзенка не так даўно пабывалі ў Злучаных Штатах Амерыкі. Яны ездзілі ў госці да сясцёр, лёс якіх тыповы для тысяч нашых суайчыннікаў за мяжой. У вайну фашысты вывезлі іх у Германію. Там дзяўчаты павыходзілі замуж. З палону вызвалілі амерыканцы...

Чытачам, пэўна, будзе цікава даведацца, якія ўражанні зрабіла гэтая краіна на іх землякоў з Бацькаўшчыны.

Вось што расказалі мне Марыя Пахоменка і Уладзімір Радзенка.

Марыя ПАХОМЕНКА.

Я сясцёр толькі ў пяцьдзесят восьмым годзе праз Чырвоны Кржыж знайшла — у Кліўлендзе. Сустрэцца мы тады не змаглі: ім было цяжка выбрацца, і я не мела столькі грошай, каб у Амерыку паехаць. А цяпер, як заправілі, дык доўга не збіралася.

Мы былі вельмі шчаслівыя, калі, нарэшце, убачыліся. Думала спачатку, што радасным будзе той месяц, які пражыву разам з імі. Ды і краіна незнаёмая, новае тут усё для мяне. Але праз тыдзень засумавала. Не, сёстры добра мяне глядзелі. То ў старэйшай Аляксандры была, то маладшая, Клава, да сябе забірала. Неяк уварылі мяне паехаць на навааселле да іх знаёмага.

Пагаварылі крыху, стоячы вышлі на кропелцы. А потым селі за стол. Па чарзе кожны паклаў сабе з вялікай талеркі нешта падобнае на нашы галубцы. З'елі. Прынеслі яшчэ талерку з другой стравай. Калі перакусілі, гаспадар фільм пракруціў і... па машынах. Можна, ім і весела было, а мне дык ніколыкі.

У вас пачастунак, кажу сваім, як у баптыстаў памінікі: гарэлку піць нельга, песні пець — таксама і танцаваць нельга. Ці так уваходзіны спраўляюць? Калі я новую кватэру атрымала — за квартал было чуваць, што ў маёй хаце свята, сталы ад ежы ламіліся: бяры, што хочаш. Пелі, танцавалі.

— А мы ўвесь час так. Весалясці ў нас няма, — адказала сястра.

І так мне дамоў захацелася. На крылах бы паляцела. На Радзіме ж мне кожнае дрэўца паклоніцца... А тут усё чужое, не па мне.

Ходзяць мала. Да магазіна сто метраў, а ўсё роўна на машыне едуць. У іх свая, у крэдыт узялі. І дом у крэдыт. Гавораць, вельмі баяліся,

каб тэрмін не прапусціць з аплатай. Хоць апошні ўзнос застаўся, а не ўнясеш свеча-сва — усё прападзе. Там без грошай не сунешся нікуды. Добра, калі працуеш. А як не? Вунь мой пляменнік Грыша. Закончыў каледж. Уладкаваўся на працу, ды хутка звольнілі. Амаль год не мог знайсці работы, штодзень хадзіў адзначацца, каб дапамогу атрымліваць. Гэта ж абразліва для чалавека.

У магазінах у іх усяго хапае. Абслугоўванне добрае. Але ж і за гэта плаці. Аднойчы Аляксандра стала гаварыць, што іх тавары таннейшыя за нашы. Я запярэчыла. Сталі параўноўваць. Вопратка на самой справе менш каштуе, чым у нас. А прадукты даражэйшыя. Ды тыя палітыкі сарочку не так часта купляеш, а есці трэба кожны дзень.

Захварэла я там была. Завялі мяне да доктара. Змерыў ён ціск — плаці 7 долараў. У мяне і вочы выкаціліся. Я дома дзве складаныя аперацыі перанесла — ніхто капейкі за гэта не ўзяў.

Вечарам з дому рэдка выходзяць, баяцца. Да іх ніхто, і яны нікуды. Сядзяць ля тэлевізара, навіны, хакей глядзяць. Хоць бы кіно якое паказалі. Гавораць, за кіно трэба плаціць. Я ў сябе люблю праграму ўключу, гляджу, што мне захацацца.

А як у суседстве жыўць. Не знаюцца адзін з другім. Нашы ж суседзі як радня. І дапамогуць, і павеселяцца з табой.

Тры тыдні я вытрымала і дадому папрасілася. Сталі высвятляць, ці можна раней выехаць. Можна, калі 600 долараў заплаціш. А сёстры, мо, жартам: заставайся даўжэй у нас. Не, кажу, вы мне хоць залатую гару насыпце, не застануся. Прыязджайце лепш да мяне, я ўжо панакладзлася на ваша жыццё.

Летась восенню Аляксандра прыязджала. Горад ёй вельмі спадабаўся. Так разросся, што сястра сама не знайшла дом, дзе жыла. Гасцей у мяне ў гэты час шмат перабыло: з вёскі родзічы наведваліся, суседзі, знаёмыя заходзілі. На Украіну мы з ёй з'ездзілі да сваякоў мужа. І там Аляксандру добра прывіталі.

Сястра мая хворая. Дык я яе ў паліклініцы прафесару паказала. Ёй не дзіва, што ў нас ледаць бясплатна: так і да вайны было.

Месяц праяцеў — яна і не заўважыла. Хачу вось, каб Клава яшчэ прыехала. Піша, што калі набірае тры тысячы, дык абавязкова будзе.

Уладзімір РАДНЕНКА.

Я ведаў з газет і з пісьмаў сястры аб жыцці ў Амерыцы. Толькі адна справа чужа, а зусім іншая, калі сам усё ўбачыш.

Яшчэ як толькі прыляцеў, у аэрапорце заўважыў: белыя сядзяць асобна ад чорных. Разгубіўся, а мне дзе прысеці? Я белы, і за гэта мне прывілі? Сесці да неграў, але ж я не дома, тут свае парадкі. Так і прастаў паўгадзіны.

На трэці дзень пасля прыезду да сястры ў Альбіён да мяне прыйшла журналістка, здаецца, з мясцовай газеты. Спыталася, ці падабаецца мне ў Амерыцы. «У вас вельмі добра, — адказаў, — але ў нас лепш». Пацікавілася, ці выпускаюць нашых яўрэяў за граніцу. Я адказаў, што ніякіх нацыянальных абмежаванняў у нас няма ні ў гэтым, ні ў чым іншым. Яна тады: «А ў вас усё раўнапраўныя?». «Усе і ва ўсім,» — адказаваў. Атрымалася, як у той прымаўцы: што ў каго баліць, той пра тое і гаворыць.

А баліць у іх, як я зразумеў, многае. Сястра два тыдні праяжала ў бальніцы, дык за гэта швагер адаў сваю месячную зарплату — 800 долараў.

Без грошай там кроку не ступіш. Вучоба пляменніцы абышлася ў пяць тысяч. Зараз пляменнік працуе, па вечарах у каледжы займаецца. Каб хапала на жыццё і за вучобу заплаціць, бацька яму яшчэ шэсцьсот долараў штомесяц дае.

Мы неяк паехалі ў магазін. Ля таго, куды нам трэба

было, стаянка забіта машынамі. Спынілі сваю каля магазіна насупраць. Гаспадар, калі ўбачыў, што мы да яго суседа накіраваліся, выбег на вуліцу і давай крычаць: ці ў мяне купляйце, ці выклічу паліцыю і аштрафую. Мы, бачыце, не заплацілі за стаянку.

Уявіце, у кожнага ёсць зброя. У сестрыной сям'і дзве вінтоўкі і некалькі пісталетаў. Жывуць у страху. Мне дзіка гэта.

Весалялі мяне там, як толькі маглі, а ўсё роўна адзінока было. У Маскву прыляцеў, паверце, заплакаў. Няма лепшай зямлі, як Радзіма.

Безумоўна, тое, што расказалі Марыя Пахоменка і Уладзімір Радзенка, вам, чытачы, не «адкрые Амерыку». Многія з вас даўно жывуць у гэтай краіне і ведаюць яе лепш за маіх субсяседнікаў. У чымсьці, мабыць, вы з імі згадзіцеся, у чымсьці і не.

Але такое ўспрыняцце, а дакладней непрыняцце, амерыканскага і ўвогуле капіталістычнага ладу жыцця характэрна для ўсіх савецкіх людзей, якія знаёмы з ім на яе. У чым прычына гэтага?

Мы нарадзіліся і выраслі ў грамадстве з іншай мараллю, якая ўлічвае натуральныя імкненні людзей. Мы — калектывісты. А імі можна быць толькі там, дзе інтарэсы аднаго чалавека не супрацьстаўляюцца інтарэсам другога, дзе ўсе роўныя.

Разам у нас і работа спорыцца, і песні лепш спяваюцца.

Мы не ведаем такой улады грошай, як на Захадзе. Калі хто захацеў вучыцца — не трэба лічыць рублі, захварэў — ідзе да доктара без кашалька. У нас няма праблемы з уладкаваннем на працу. Мы не баімся на вечарнай прагульцы сустрэцца з незнаёмым чалавекам. У гэтым і ў многім іншым — наша свабода.

Я спадзяюся, што расказы Марыі Пахоменка і Уладзіміра Радзенкі дапамогуць вам, чытачы, лепш зразумець савецкіх людзей, і жыццё ў нашай краіне.

Валянцін РЫБІЦКІ.

ПЕСНЯ ПРА ПТУШАК

І салавей, і дрозд, і голуб,
І перапёлка, і жаўна...
О, колькі спеваў іх вясёлых
Нам дорыць наша старана!

Прайдзіся полем
ці залужжам,
Заглянь на возера
ці ў бор, —
Цябе заўжды сустрэне
дружны,
З хвалою жыццю, птушыны
хор.

Сустрэне, смутку каб
не знаў ты,
Каб радасць білася
ў грудзях,
Каб і сягоння ты і заўтра
Замілавана йшоў у шлях.

І салавей, і дрозд, і голуб,
І перапёлка, і жаўна...
О, колькі спеваў іх вясёлых
Вартуе наша старана!

Вартуе пушчамі, садамі,
І цішынёй азёр і рэк,
І тою славай, што гадамі
Ствараў наш мужны чалавек.

І салавей, і дрозд, і голуб,
І перапёлка, і жаўна...
О, колькі спеваў іх вясёлых
Яшчэ народзіць старана!

Бо веру я, што мы
з табою —
Дзе б ні жылі, дзе б ні
ішлі —
Пад навалніцаю любою
Не пусцім крыўду к той
зямлі,

Дзе нават просты спеў
птушыны
Раджае ў сэрцах пачуццё,
Што лепшы скарб — краса
Айчыны,
Яе бясконцае жыццё!

«Голас Радзімы»

№ 17 (1535), 1978 г.

ЖЫЦЬ СВЕТЛА І РАДАСНА

Матэрыялы XXV з'езда КПСС даюць выразнае ўяўленне пра напрамак развіцця савецкай культуры, літаратуры, мастацтва. Далейшае ўдасканаленне матэрыяльнай базы — будаўніцтва клубу, Палацаў культуры, адкрыццё новых спецыялізаваных школ, інстытутаў, павелічэнне тыражоў кніг і часопісаў, шырокае развіццё самадзейнай народнай творчасці, увага да духоўнага росту людзей, асабліва маладых... Пра тое, як гэта робіцца на Гродзеншчыне, карэспандэнт «Голасу Радзімы» Валіяціна ТРЫГУБОВІЧ гутарыла з сакратаром Гродзенскага абкома Камуністычнай партыі Беларусі Еўданіяй ЕМЯЛЯНАВАЙ.

— Еўданія Яфімаўна, як вядома XXV з'езд ніякіх кардынальных змен у кірунак савецкай культуры не ўнёс. Усе выступленні і пастановы заклікалі развіваць пачатае раней, глыбей унікаць у сутнасць спраў, клапаціцца не толькі пра масавасць і даступнасць культурных мерапрыемстваў, але і дзейнасць іх.

— Правільна. Пытанні выхавання, культуры патрабуюць для свайго вырашэння даволі працяглага тэрміну, яны павінны развівацца лагічна і паслядоўна. Нашы асноўныя прынцыпы — няэменныя. А ўсё цікавае, новае, што вынікае з патрабаванняў часу і грамадства, імкнёмся ўкараніць і развіць як мага паўней. Мне часам даводзіцца сустракаць людзей, якія паняцце «культура» моцна звужаюць. Вядуць гаворку выключна пра работу клубу, кінатэатраў, самадзейных калектываў і да т. п. І дарэчы тады нагадаць ім пра неабходнасць умацавання ў грамадстве сапраўды савецкіх узаемаадносін, заснаваных на чужасці і спагадлівасці, ветлівасці і дабрыні, душэўнай тонкасці і тактоўнасці. Апошнім часам, у сувязі з імклівым ростам матэрыяльнага дастатку, узнікла праблема культуры быту і выхавання разумных патрэбнасцей. І культурна-выхаваўчую работу тут трэба весці нястомна і паслядоўна, не лічыцца з часам і сіламі.

— Якія падзеі ў культурным жыцці вобласці апошніх год вы вылучылі б як галоўныя?

— Усесаюзнае фестываль самадзейнай мастацкай творчасці працоўных. Ён прыцягнуў надзвычай вялікую колькасць людзей у гарадах і вёсках. Актыўна працавалі вядомыя ўжо творчыя калектывы, ствараліся новыя. Свой вольны час людзі трацілі з карысцю для сябе і іншых, бо прага да мастацтва жыве ў многіх. Шырокая магчымасць развіцця народных талентаў якраз і характэрна для нашага ладу жыцця. Значна, узровень выканаўчага майстэрства многіх самадзейных калектываў набліжаецца да прафесійнага, таму нямала гродзенцаў было сярод лаўрэатаў і дыпламантаў фестывалю. Некаторыя з іх удастоіліся ганару выступаць у Маскве перад дэлегатамі Вярхоўнага Савета СССР, якія сабраліся на

неарговаю сесію для прыняцця Асноўнага Закона Краіны Саветаў. Сем калектываў з нашай вобласці па выніках фестывалю атрымалі званне народных. Цяпер іх у нас 29. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца хоры.

Другой важнай падзеяй я б назвала цэнтралізацыю сельскіх клубуў. У гэтай справе мы пачынальнікі. Пра вынікі гаварыць рана. Мяркуем, што істотна ўзнімем аўтарытэт вясковых устаноў культуры.

— З вонкаў вашага кабінета бачна будаўніцтва новага тэатра. Думаю, вам будзе прыемна пачуць, што гродзенцы навіну пра новабудуючы пераказваюць прыезджым як сваю асабістую радасць. Сама чула двойчы. А чым выклікана гэта будаўніцтва? У Гродна ж ёсць тэатр.

— Ён для нас малы. З таго часу, як ён быў узведзены, насельніцтва горада вырасла разоў у пяць. Істотна павялічылася колькасць інтэлігенцыі. Студэнты трох інстытутаў і васьмі сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў таксама заўзятыя тэатрамі. А зала змяшчае крыху больш за 400 чалавек... Да таго ж у старым тэатры маленькая сцена, і калектывы вымушаны адмаўляцца ад тых сучасных і класічных п'ес, якія патрабуюць просторы ці складаных канструкцый. Цяжкія бываюць і з гастролямі. У Гродна — вялікі прамысловы і культурны цэнтр — з ахвотай едуць і мінскія, і маскоўскія калектывы. А выступаць ім даводзіцца ў Дамах культуры, бо ў тэатры няма дзе размясціцца. Словам, чакаем прыемных змен. На будаўніцтва выдзелена тры мільёны рублёў. У новым тэатры будзе дзве залы — на 800 і 300 месцаў. Тут і самадзейныя артысты спадзяюцца часцей на сцэну выходзіць, і прафесійную труп збіраемся папоўніць. Мы ж самы тэатральны горад у рэспубліцы. У нас глядач — кожны трэці жыхар. А па Беларусі — кожны шосты. У старым жа будынку драмтэатра мяркуюем размясціць філармонію ці лялечны тэатр.

— Гаворачы аб развіцці культуры на Гродзеншчыне, мы не можам мінуць яе лідараў — творчую інтэлігенцыю...

— Я нават не ведаю, з чаго

Творы Чайкоўскага, Моцарта, Шумана выконвае Баранавіцкі гарадскі сімфанічны аркестр — адзін з самых маладых калектываў мастацкай самадзейнасці горада. Створан ён у верасні мінулага года выкладчыкам музычнага вучылішча Іганам Дэклеркам. У яго складзе — школьнікі, выкладчыкі, рабочыя. Канцэрты аркестра карыстаюцца поспехам у прыхільнікаў класічнай музыкі.

НА ЗДЫМКУ: выступае Баранавіцкі гарадскі сімфанічны аркестр.

СВАБОДА ТВОРЧАСЦІ: ДЛЯ КАГО І АД ЧАГО?

Ці існуе ў СССР поўная свабода творчасці?

Не. Не існуе...

Ці абмежавана творчасць савецкага мастака, пісьменніка, кампазітара нейкімі рамкамі?

Так. Абмежавана...

— Такім чынам, — можа з трымфам усклікнуць наш ідэалагічны апанент, — вы прызналі, што ў Савецкім Саюзе адсутнічае абсалютная свабода творчай мастацкай дзейнасці?

Прызнаем. І заўсёды прызнавалі. Так што ламацца ў адчыненыя дзверы не мае сэнсу.

Савецкі пункт гледжання такі: абсалютнай свабоды творчасці няма ні ў СССР, ні ў ЗША, ні ў Францыі, ні ў любой іншай краіне заходняга ці ўсходняга паўшар'я. Не існуе наогул. Разважанычы аб свабодзе, трэба заўсёды спытаць: свабода для каго? Для «верхніх дзесяці тысяч», для эліты або для мільёнаў людзей, для народа? Свабода ад чаго? Ад усякай адказнасці перад грамадствам і людзьмі?

Калі пераважыць размову аб свабодзе творчасці ў рэчыва практыкі, дык галоўнае можна выказаць наступным чынам: **дзе, у якім свеце — свеце сацыялізму або свеце заходняй дэмакратыі — мастак валодае большымі магчымасцямі для свабоднай творчай працы?**

Што патрэбна ў СССР для таго, каб стаць мастаком, кампазітарам, пісьменнікам, акцёрам? Толькі адно — адпаведныя здольнасці, талент. Гэтыя здольнасці можна выявіць і развіць у спецыяльных гуртках, у клубах, сярэдніх і вышэйшых навучальных установах, розных творчых аб'яднаннях — вядома, без усякай платы.

Аднак спецыфіка мастацкай творчасці такая, што часта патрэбны гады, для таго, каб стварыць той або іншы твор. У гэты час неабходна не толькі тварыць, але і жыць: карміць і апранаць сябе, сям'ю... Ці можа ў СССР мастак цалкам прысвяціць сябе творчасці?

Можа. У Савецкім Саюзе пры творчых саюзах існуюць спецыяльныя фонды — для літаратараў, кінематаграфістаў, архітэктараў і г. д. Яны аказваюць мастаку матэрыяльную дапамогу: прадастаўляюць бясплатныя пунцоўкі ў Дамы творчасці, выдаюць пазыкі зваротныя і беззваротныя, арганізуюць бясплатныя камандзіроўкі ў любы раёны краіны.

Жываніцы і скульптары, напрыклад, не нясуць выдат-

каў па выпуску каталогаў, запрашалых білетаў, не плацяць за памяшканне для выстаўкі, за размяшчэнне экспазіцыі. І датычыць гэта не толькі майстроў рэалістычнага кірунку, але і прыхільнікаў поп-арта, абстрактнага кубізму...

Многія савецкія мастакі, гавораць нам, працуюць па заказах — дзяржаўных і грамадскіх. Але хіба можна сумясаць два такія паняцці, як «свабода» і «заказ»?

Савецкі мастак Алена Раманава так адказала на гэта пытанне:

— Па-першае, я заўсёды забяспечана цікавай работай і атрымліваю значны аванс за будучы твор.

Па-другое, па ўмовах дагавору мне прадастаўляецца поўная свабода выбару тэмы, жанру, вырашэння. Я магу свабодна тварыць, не клапацічыся пра матэрыяльны, фінансавы бок справы.

І, па-трэцяе, мне ніхто не забараняе прапанаваць выстатачнаму камітэту карціну, напісаную раней і не звязаную ні з якім пэўным аглядам...

Смешна думаць, што савецкага мастака або пісьменніка прымушаюць маляваць або апісваць пад'ёмныя краны і старшынь калгасаў.

Дагаворы з мастакамі заключаюцца звычайна да выставак, якіяносяць, напрыклад, такія назвы: «Выстаўка акварэлі», «Асенняя выстаўка», «Вобраз сучасніка», «СССР — наша Радзіма»... Адным словам, мастаку даецца свабодна перапынуць перспектыву праграма, ён жа вольны выбіраць з гэтай праграмы любую тэму, прапанаваць сваё творчае тлумачэнне.

Вядома, у параўнанні з заходнімі дэмакратыямі ў Савецкім Саюзе існуе рад абмежаванняў для мастакоў і пісьменнікаў. Яны не могуць ствараць творы парнаграфічнага характару. Больш дакладней, ствараць могуць, але гэтыя работы не будуць выстаўляцца і публікавацца. У СССР нельга смакаваць крывавае злачынства, напісаць — ні ў кнігах, ні ў кіно. Але з пункту гледжання савецкай маралі такія абмежаванні карысныя. Для большасці грамадзян.

Цяпер звернемся да становішча заходняга мастака. Ці свабодны ён? Так, вельмі часта гавораць нам — бязмежна свабодны. Ён можа пісаць усё, што хоча, на чым хоча і чым хоча... Вядома, можна пісаць палкамі, каўнерыкамі, акупаць у фар-

бу натуршчыц, але гэта не свабода, а свавольства. Што ж датычыць мастацтва, дык яно мае свае прынцыпы і эстэтычныя законы, парушэнне якіх выводзіць твор за рамкі мастацкай творчасці.

Жан Ануй, драматург з сучасным імем, прызнаецца, што піша «выключна для буржуазіі, бо толькі ў яе ёсць грошы на білеты ў тэатр». Пісьменнік і кінарэжысёр Альберта Бевілакуа: «Пражыць у Італіі адной літаратурнай працай немагчыма. У нас няма ніякіх форм матэрыяльнай дапамогі пісьменнікам».

Старшыня Саюза музыкантаў ЗША Герман Кенін лічыць, што 268 тысяч музыкантаў Амерыкі, за выключэннем адзінак, знаходзяцца ў такім становішчы, што калі не прыняць мер, дык яны «вымруць, як птушка дрог».

Прафесар Мічганскага каледжа Уолтэр Эйбел зрабіў такое прызнанне: «Тэатрычна мы абавязаны думаць, што ў амерыканскай дэмакратыі павінны панавалі грамадскія інтарэсы. У сапраўднасці гэтыя інтарэсы гэтак жа, як і сучасныя мастакі, з цяжкасцю трымаюцца тады як рэальная сіла, што кіруе лёсам нашай культуры, знаходзіцца ў руках невялікай кучкі асоб».

Ды і сам буржуазны друк нярэдка піша аб залежнасці мастака ад спекулянтаў, што ганюць творамі мастацтва.

Мноства рэкламных аб'яднанняў, маклераў, спекулянтаў разбураюць і ствараюць рэпутацыю. Фінансуюць новыя плыні, кіруюць грамадскім густам або, больш правільна, грамадскай безгустоўнасцю. У гэтых умовах узнікае імкненне што б там ні было здзівіць гледача, «перабіць» усіх канкурэнтаў якімнебудзь нябачным выкрутасам. Як і ўсялякая канкурэнцыя. Гэта жорсткая барацьба за месца пад сонцам выносіць на паверхню наймогіх любімаў рэкламы і грашовы вага мяшка. Спецыяльнае даследаванне паказвае, што за выключэннем невялікай меншасці мастакі жывуць бедна нават у самых багатых краінах Захаду.

Такое сапраўднае становішча. Менавіта такая ў асноўным «свабода» творчасці ў «свабодным» свеце. Што датычыць савецкіх майстроў, дык, думаецца, у іх намянога больш падстаў гаварыць аб свабодзе свайго творчасці. Сапраўднай, а не ўяўнай.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

з кніжнай паліцы

ШЛЯХІ І СКРЫЖАВАННІ

Яна нядаўна з'явілася на паліцах кнігарань. Але тое, што яе ўжо пытаюць у бібліятэках, з цікавасцю вывучаюць юныя гісторыкі-краязнаўцы, шчыра і захоплена абмяркоўваюць студэнты, бяспрэчна сведчыць: кніга ўпэўнена знаходзіць чытача, карыстаецца попытам.

Пра змест кнігі вучонага М. Іоські ў пэўнай ступені гаворыць нам яе назва — «К. Маркс, Ф. Энгельс і рэвалюцыйная Беларусь». У больш дасведчанага чалавека яна выклікае прыхільную цікавасць, у менш дасведчанага — прагуд адкрыцца, а магчыма нават і насцярожанасць: маўляў, ці не «інацягнута» тэма, ці не занадта далёка стаіць яна ад гістарычных шляхоў Беларусі?

Трэба адзначыць, што даследаванне не толькі даказвае

правамернасць тэмы, але і вызначаецца аргументаванасцю, эмацыйнасцю абгульнення фактаў — як вядомых у навуковай літаратуры, так і новых, пачэрпнутых аўтарам з архіўных крыніц і рэдкіх выданняў. У сваёй кнізе М. Іоська шырока знаёміць нас з лёсам людзей, выхадцаў з Беларусі, пераважна рэвалюцыянераў-эмігрантаў, цікавых перш за ўсё сваімі сувязямі з заснавальнікамі навуковага камунізму. Хто яны, гэтыя людзі? Адкуль родзіцца? Антон Трусаў — беларускі рэвалюцыянер-дэмакрат, паслядоўнік К. Каліноўскага, сакратар Рускай секцыі Інтэрнацыянала — барысаўчэвін. Віктар Гельтман, імя і погляды якога былі вядомы К. Марксу і Ф. Энгельсу, — вясковец з пад Брэста. Валерыя Урублёўскі — славетны генерал Парыжскай камуны, папечнік К. Ка-

запросяць у сваю выставачную залу на вернісаж — самадзейныя жывапісцы і разьбяры да 60-годдзя БССР пакажуць новыя работы.

— Наколькі я ведаю, падобнае шэфства базіруецца выключна на энтузіязме, падзвіжніцве нават...

— Калі вы маеце на ўвазе матэрыяльны бок справы, то гэта не зусім дакладна. У самадзейных мастацкіх калектывах ёсць кіраўнікі-спецыялісты, якія атрымліваюць зарплату менавіта за работу з аматарамі. Але ўсеагульнай любоўю карыстаюцца якраз тыя людзі, каго я таксама назвала б падзвіжнікамі, людзі, для якіх справа — самае галоўнае ў жыцці, якіх слава і грошы хваляюць на многа менш, чым удала ўвасобленая задума, арыгінальнае рашэнне, знойдзены «юны талент». Вось, напрыклад, такі кіраўнік і балетмайстар у ансамблі песні і танца «Нёман» — Адам Чопчыц і Ларыса Ляшэнка. Яны не проста перадаюць свае веды і ўменне хлопцам і дзяўчатам, што займаюцца ў калектыве. Яны вучаць іх творча думаць, кожную справу рабіць дасканала, не шкадуючы часу на рэпетыцыю, запісваюць у вёсках народныя танцы і ставяць на сцэне. У такім калектыве маральны клімат неўпрыкмет уздзеінічае на людзей. І яны становяцца не толькі больш адукаванымі ў музыцы, фальклоры, балете, але і больш інтэлігентнымі, бескарыслівымі, шчодрымі, чутымі. Адбываецца выхаванне чалавека праз мастацтва. Гэта працэс складаны, неадназначны, але мноства прыкладаў, што дае самадзейнасць, пацвярджаюць правільнасць абранага намі кірунку — стварыць адпаведныя ўмовы і дапамагчы чалавеку знайсці свой шлях.

— Еўданія Яфімаўна, ці маглі б вы назваць праблему, якая найбольш цяжка паддаецца вырашэнню?

— Інерцыя мыслення. Я часта гавару пра гэта ў выступленнях перад работнікамі культуры, агітатарамі, прапагандыстамі. Заўважайце чалавека! — нагадваю кожны раз. Сучаснае жыццё такое імклівае, што ўяўленні, арыенціры мяняюцца хутка. А калі чалавек малады, без жыццёвага вопыту, ён здольны ўхапіцца проста за больш маляўнічае, а не больш каштоўнае. Чалавек яшчэ не ўмее распараджацца сабою, і яму трэба ўнушыць, што, толькі маючы мэту жыцця, можна стаць асобай, што шліфаваць сваю душу трэба штодзень — мастацтвам, працай. Тады адгэдазе праблема вольнага часу, не будзе месца спажывецкай псіхалогіі, сацыяльнай апатыі. Але ўсё гэта здзеініць ой як няпроста! Змены ў псіхалогіі, маралі, звычках адбываюцца павольна. І патрабуюцца вялікая настойлівасць, такт, цярпенне. Змаганне за чалавека, за асобу мы павінны выйграваць у кожным канкрэтным выпадку.

пачаць. Людзі, што ствараюць духоўныя каштоўнасці, жывуць як бы ў двух вымярэннях. Менавіта праз іх працу нашчадкі будуць ведаць нашы думы і спадзяванні, клопаты і праблемы, імкненні і сімпатыі. Але ж творцы — нашы сучаснікі, і яны жывуць агульнымі справамі, сцвярджаюць сябе як асобу, дапамагаюць рабіць гэта іншым. Я б сказала — яны лідэры ў духоўных пошуках, у жыцці — шчырыя працаўнікі, энтузіясты. Больш за 100 выкладчыкаў музычных і культурна-асветных устаноў горада, артыстаў драмтэатра кіруюць калектывамі мастацкай самадзейнасці, у вобласці падобнай работай занята 360 з 500 выкладчыкаў музычных школ. Яны наладжваюць семінары, пішуць сцэнарыі масавых прадстаўленняў. Хор работнікаў культуры ў Карэлічах — узор і школа для самадзейных спевакоў раёна. А якую славу мае харавая капэла настаўнікаў у Гродна! Такія высокапрафесійныя калектывы, хоць працуюць яны на грамадскіх пачатках, выходзяць густ слухачоў, знаёмяць іх з шэдэўрамі нацыянальнай і сусветнай музычнай культуры, вучаць цаніць сапраўдныя каштоўнасці. Цяпер у нас музычныя школы па ўсёй вобласці растуць, як грыбы. Больш як чатыры з пеловай тысячы дзяцей наведваюць іх.

Аднак я адхілілася ад пытання. У нашай абласной пісьменніцкай арганізацыі 7 чалавек. Доўгі час яе ўзначальваў Васіль Быкаў, празаік з сусветна вядомым імем, цяпер ён жыве ў Мінску і кіраўніцтвам у нас заняты Аляксей Карпюк. І ён, і Данута Бічэль-Загнетава, і Юрка Голуб, і Гаўрыіл Шутэнка, і іншыя таварышы часта сустракаюцца з чытачамі, едуць у самыя аддаленыя куткі вобласці, каб людзі і там не адчувалі сябе адарванымі ад культурнага жыцця, каб маглі выказаць пісьменнікам свае думкі і прэтэнзіі. Цікава працуюць мастакі. У іх ёсць свая выставачная зала. Якраз зараз там экспануюцца выстаўка беларускіх мастакоў. А ў фае драмтэатра размешчаны жывапісныя работы Івана Пушкова. У яго юбілей — 60-годдзе. Трэба сказаць, што мастакі шмат дапамагаюць самадзейнасці — ствараюць эскізы касцюмаў, даюць парадны народныя майстры. У хуткім часе

ліноўскага, блізкі сябар пралетарскіх правадыроў — нарадзіўся ў Лідскім павеце. Ісак Гурвіч — сацыялаг-марксіст, аўтар вядомай навуковай працы «Перасяленне сялян у Расію», названай У. І. Леніным «выдатным даследаваннем», — мінчанін, Мікалай Судзілоўскі — вучоны-прыродазнавец, адзін з нямногіх беларусаў, каму пашчасціла сустракацца і гутарыць з К. Марксам і Ф. Энгельсам, — ураджэнец Магілёва.

Не дзіўна, што ў сваіх нарысах аўтар не абыходзіць увагай такі момант, як фарміраванне сацыяльнага вопыту герояў кнігі ў іх раннім узросце, падкрэсліваючы ўплыў народнага, у прыватнасці беларускага, асяроддзя. Найбольш выразна, аргументавана гэта атрымалася ў нарысе «За радком Маніфеста», прысвечаным рэвалюцыйнаму шляху Віктара Гельтмана, а таксама ў нарысе «У свой зорны час», у якім аўтар спыняецца на жыцці і дзейнасці Ганны Корвін-Крукоўскай, «дзяўчыны з Віцебшчыны». Будучая геранія Па-

рыжскай камуны нарадзілася ў Пецярбургу ў сям'і царскага генерала. Так здарылася, што звыш дзесяці гадоў яна пражыла ў родавым маентку Палібіна Віцебскай губерні. Тут яна зблізілася з працоўнымі людзьмі, стала вучыцца сялянскіх дзяцей, разам з сястрой (вядомым прафесарам матэматыкі Соф'яй Кавалеўскай) стварыла гурток для дзяўчат, з якога выйшлі сельскія настаўніцы, акушэркі. Гэта былі пошукі сапраўднага прызначэння — прысвяціць сябе барацьбе за свабоду і шчасце ўсіх людзей. Наперадзе — рэвалюцыйны Запад, работа ў Рускай секцыі Інтэрнацыянала, геранія абарона Парыжскай камуны...

Аўтарскім роздумам пра жыццё, якое здольна «ўзвышаць у нашай свядомасці чалавечую прыроду, узабагачаць наша веданне аб чалавеку», пачынаецца нарыс «Плён вялікай дружбы», прысвечаны Валерыю Урублеўскаму. Генерал Парыжскай камуны В. Урублеўскі пражыў па-сапраўднаму геранічнае,

[Заканчэнне на 8 стар.]

«БЫЛІ МЫ Ў КОЛАСА СТАРОГА...»

Украінскі паэт Мікола Нагнібеда за сваю літаратурную працу ўдастоены званняў лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР і лаўрэата Дзяржаўнай прэміі УССР імя Т. Шаўчэнкі, заслужанага дзеяча культуры Беларусі.

Роднаму народу аддае ён шчодры паэтычны дар. І чытачам да спадабы яго творы, поўныя лірызму і глыбокага патрыятызму. Многае зрабіў гэты працавіты і сумленны чалавек для беларускай літаратуры на Украіне і для ўкраінскай у Беларусі. Ён перакладаў, рэдагаваў пераклады, пісаў прадмовы да многіх кніг нашых паэтаў — Аркадзя Куляшова, Пімена Панчанкі, Анатоля Вялюгіна, Антона Бялевіча, Міхася Калачынскага і іншых.

Шмат часу і энергіі аддаў Мікола Нагнібеда майстэрскаму перакладу і выданню двухтомнай анталогіі беларускай савецкай паэзіі, якая ў 1972 годзе выйшла ў Кіеве.

У Беларусі творы ўкраінскага паэта змяшчаліся ў перыядычным друку. У нас выйшлі яго кніжкі «Песня з Украіны», «Васілёк», «Трэцце спатканне», «Званы Хатыні» ў перакладзе Аркадзя Куляшова, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Анатоля Вялюгіна, Міхася Калачынскага, Кастуся Кірэенкі, Сяргея Грахоўскага, Міколы Аўрамчыка, Антона Бялевіча, Анатоля Астрэйкі і многіх іншых майстроў мастацкага слова.

Мікола Нагнібеда заўсёды жаданы гасць у Беларусі. І сяброў у яго тут многа. З вялікай пашанай і глыбокай любоўю ён ставіцца да творчасці класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Украінскі паэт неаднойчы бываў у гасцінным коласаўскім доме, гутарыў з народнымі песняром на многіх літаратурных і надзённых пытаннях. Адна з такіх памятных і незабыўных сустрэч усхвалявала яго настолькі, што ўвасобілася ў шчырыя, сардэчныя паэтычныя радкі, якія пераклаў на беларускую мову Міхась Калачынін:

Вядзі, вядзі мяне, дарога,
На заклік памяці ў прасяця...
Былі мы ў Коласа старога
З Максімам Рыльскім у гасцях.

Калі ўжо зорак ноч трывожыў
Будзіў дзяцей, снягі азьяў,
Якуб устаў і гасцю ложаж
Самім пасланы паказаў
— Максіме! Улётся

снег-сняжок,

Відаць, і нам пара прылегчы.
І свой цяплоткі кажушок
Накінуў Рыльскаму на плечы.

Аляксей СЛЕСАРЭНКА.

п'рэм'еры, в'істаўкі, сустрэчы

УЗНАГАРОДЫ ФЕСТИВАЛЮ

Завяршыўся фестываль драматычнага мастацтва Народнай Рэспублікі Балгарыі, у якім прынялі ўдзел каля 200 тэатраў з усіх саюзных рэспублік нашай краіны.

Сярод пераложцаў фестывалю — калектыв

«Час выбраў нас» — так называецца шматсерыйны тэлевізійны мастацкі каляровы фільм, які здымаецца на кінастудыі «Беларусьфільм». Ён расказае аб барацьбе беларускіх камсамольцаў-падпольшчыкаў у гады Вялікай Айчыннай вайны, аб іх героізме і мужнасці, аб любові да Радзімы, гатоўнасці аддаць жыццё за яе свабоду і незалежнасць. У фільме разам з беларускімі здымаюцца артысты макоўскіх і ленынградскіх тэатраў. Сцэнарый фільма напісалі А. Петрашкевіч і У. Халіп, музыку — Ц. Хрэнінаў. Ставіць яго рэжысёр-пастаноўшчык М. Пашук.

НА ЗДЫМКУ: кадр з будучага фільма. У ролі Івана — Яўген ГЕРАСІМАЎ, Мяфодзія — народны артыст СССР Яўген ЛЕБЕДЗЕУ.

Дзяржаўнага тэатра лялек БССР, удастоены ўзнагароды за пастаноўку спектакля «Арэшка» па казцы балгарскай пісьменніцы Р. Аляксандравай. Дыпламам фестывалю ўзнагароджан акцёр Брэсцкага абласнога тэатра лялек В. Зайцаў за выкананне галоўнай ролі ў спектаклі «Зацячая школа» П. Манчова.

Фото У. МЯЖЭВІЧА.

СПЯВАЕ ЗВОДНЫ ХОР

У рэпертуары зводнага хору ўкраінскіх вёсак Копішча і Майдан-Копішчанскі, беларускай вёскі Глушакічы, што на Гомельшчыне, — лаўрэата першага Усеагульнага фестывалю мастацкай творчасці працоўных, пераважаюць песні аб братэрскай дружбе народаў СССР, ёсць таксама рускія, беларускія, украінскія народныя песні. Майстэрствам, з якім яны выконваюцца, можна толькі дзівіцца.

Нядаўна да шматлікіх узнагарод інтэрнацыянальнага хору, у якім каля 170 юнакоў і дзяўчат, прыбавілася яшчэ адна. Прэмію імя народнага героя Міколы Шпака майстрам сцэны ўручыў Жытомірскі абком камсамола.

МУЗЫКА СЯБРОУ

Пяць дзён у філармоніі гучалі творы класікаў і сучасных кампазітараў Польшчы. Канцэрт, які праходзіў у рамках трэцяга фестывалю польскай музыкі ў СССР, выклікалі вялікую цікавасць у мінчан. У іх удзельнічалі саісты Варшаўскага вялікага тэатра і оперы Шлёнскай А. Млынарка, Я. Чэкай і Б. Паўлюс, вядомыя музыканты — лаўрэат Міжнароднага конкурса Т. Жмудзінскі, а таксама прафесар Варшаўскай музычнай акадэміі Б. Мадэй, які дырыжыраваў сімфанічным аркестрам БССР.

Выступленнем Варшаўскага камернага аркестра завяршылася гэтак маляўнічае свята музыкі, свята дружбы брацкіх народаў.

З пасахам прайшлі ў Мінску гастролі сусветна вядомага тэатра пантамімы «На забрадлі» з Прагі. Тэатр, якім кіруе Уладзіслаў Фіялка, другі раз у Мінску. Чэхаславацкія артысты паказалі мінчанам спектакль «Фюнамбюль-77», прысвечаны вялікаму французскаму артысту Жану Гаспару Дэбюро. Узноўлена паводле захаваных лібрэта, па рэцэнзіях і ўспамінах сучасніку, на сцэне ажылі пантамімы вялікага міма і дух французскага тэатра «Фюнамбюль», дзе ў пачатку XIX стагоддзя Дэбюро на працягу 20 гадоў кожны вечар выконваў ролю П'ера.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Фюнамбюль-77».

ПАЎЛІНКА СПЯВАЕ...

Варта назваць гэтае дзявочае імя, як адразу ўсмешкай аздаб'ецца яно на твары субсяседніка, выкліка згадку пра герайно славунай камедыі Я. Купалы. Дасціпную, вясёлую, верную ў канані дачку Сцяпана Крыніцкага вось ужо 65 гадоў радасна прымаюць глядачы рознага ўзросту. Яна стала своеасаблівым сімвалам дзявочай годнасці і абаяльнасці. Спектаклем «Паўлінка» адкрывае свой кожны сезон Беларускае тэатр імя Я. Купалы. П'есу ставілі тэатр імя Я. Коласа, многія самадзейныя калектывы. Па ёй зняты фільм. Не аднойчы рабіліся радыёкампазіцыі. Сёлета Беларускае глядачы пазнаёміліся з тэлеварыянтам «Паўлінкі». А ў тэатры музычнай камедыі ў Мінску ідзе аперэта паводле камедыі Я. Купалы, музыку да якой напісаў Юрый Семяняка. Вясёлае імклівае прадстаўленне расказвае пра клопаты і мары Паўлінкі, яе бацькоў, знаёміць з іх суседзьмі — Агатай і Пранцысем Пустарэвічамі, фанабэрыстым Адольфам Быкоўскім...

НА ЗДЫМКАХ: сцэна са спектакля; Паўлінка — В. МАЗУР; Агата — заслужаная артыстка РСФСР Н. РАВІНСКАЯ; Альжбета — Р. КУРЛЫКОВА, Сцяпан Крыніцкі — Ю. ЛАЗОЎСкі, Адольф Быкоўскі — В. ФАМЕНКА.

Фота Р. КРАКАВА.

ПАСЛЯ ЗМЭНЫ — РЭПЕТЫЦЫЯ

Сёння, як і заўсёды, яны прыйшлі на рэпетыцыю пасля змены. Пераапрунуўшыся, займаюць месцы ля трэнажнага станка. Гэтыя хлопцы і дзяўчаты, што працуюць на Мінскім матарным заводзе, удзельнікі самадзейнага танцавальнага ансамбля «Вязынка». Кіраўнік калектыву, Леанід Тушынскі, паведамляе пра заўтрашняе выступленне ў політэхнічным інстытуце на вечары дружбы. І вось ужо гучыць музыка, пачынаюцца заняткі. Пільна ўглядаюцца ў твары танцораў: усміхаюцца дзяўчаты, хлопцы больш засяроджаныя і сур'ёзныя, але паўсяму відаць — сабраліся тут аднадумцы.

Сем гадоў назад нарадзіўся гэты калектыв. Ініцыятарам быў Леанід Тушынскі, у недаўнім мінулым артыст ансамбля песні і танца Прыбалтыйскай ваеннай акругі, чалавек, страсна ўлюбёны ў народны танец.

Сярод удзельнікаў ансамбля «Вязынка» няма абыякавых да мастацтва. Іх парыванні, захапленні рашуча падтрымаў заводскі камітэт прафсаюзаў. На свае сродкі ён пабудоваў прасторную лютэраную залу, дзе і адбываюцца рэпетыцыі.

«Вязынка» карыстаецца папулярнасцю на родным заводзе. Але з поспехам выступае ансамбль і перад працоўнымі іншых прадпрыемстваў рэспублікі, перад студэнтамі. А летас яго цёпла прымалі ў Польскай Народнай Рэспубліцы.

Аснову рэпертуару калектыву, які сёлета атрымаў званне народнага, складаюць беларускія фальклорныя танцы, адзін з іх —

«Вязынка». Дарэчы, назву сваю ансамбль атрымаў дзякуючы гэтаму танцу, прэм'ера якога адбылася на святочным канцэрце ў Вязынцы, на радзіме класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы, калі адзначалі дзевяностагоддзе песьняра.

Але вось у рэпетыцыі перапынак, і я прашу Л. Тушынскага расказаць крыху пра ўдзельнікаў ансамбля.

— Ведаеце, пра кожнага з іх можна шмат гаварыць. Але, бадай, самае галоўнае ў тым, што ўсе яны, на мой погляд, зацікавіліся мастацтвам харэаграфіі, вельмі шануюць беларускі народны танец, і мне як балетмайстру гэта асабліва прыемна. І яшчэ адна характэрная рыса нашага калектыву — сяброўства. Зразумела, рэпетыцыі, канцэрты, паздні — гэта збліжае. Нашы хлопцы і дзяўчаты заўсёды ўпэўненыя ў сяброўскай падтрымцы і дапамозе. І ўсе значныя падзеі ў жыцці калектыву мы святкуем разам. Дарэчы, на днях спраўляем вяселле аднаго з удзельнікаў ансамбля.

Мабыць, дзякуючы менавіта сапраўднай дружбе, некаторыя ўдзельнікі «Вязынка» знайшлі тут сваё галоўнае прызначэнне. Вось, напрыклад, Леанід Дзенісевіч, адзін з першых прыйшоў у ансамбль. Пасля службы ў арміі вярнуўся не толькі на завод, але і ў «Вязынку». А зараз вучыцца ў інстытуце культуры.

...У зале зноў гучыць музыка. Чуваць энергічныя загады балетмайстра. Паўтараецца праграма заўтрашняга канцэрта.

А. АНАНІЧ.

ШЛЯХІ І СКРЫЖАВАННІ

[Заканчэнне. Пачатак на 6-й стар.]

часам поўнае трагічных нечаканасцей жыццё.

«Нарэшце, хтосьці зжаліўся над ім і прапанаваў месца ліхтаршчыка. Па вечарах ён абходзіў вуліцы французскай сталіцы і запальваў газавыя ліхтары, ранаіцай гасіў іх, чысціў. Жыў ён у таненькай гасцініцы, часта клаўся спаць без вячэры...»

Але воля былога камандзіра паўстаўшых беларускіх сялян заставалася нязломнай. Ён настойліва рыхтаваў сябе да будучых рэвалюцыйных бітваў, мужна пераадольваючы нястачы і цяжкую хваробу, якія выпалі на час эміграцыі. Суджана было раскрыцца яго яркаму ваеннаму таленту. У хуткім часе наш зямляк паспяхова камандаваў батальёнамі, злучэннямі, адной з трох армій Парыжскай камуны. А неўзабаве атрымаў чын генерала. Яго мужнасцю, стойкасцю захапляліся К. Маркс і Ф. Энгельс, якія з вялікай увагай сачылі за дзеяннямі камунараў. Крыху пазней легендарны генерал і правадары Інтэрнацыянала сталі блізкімі сябрамі.

У кнізе М. Іоські чытач пазнаёміцца з жыццём і дзейнасцю яшчэ аднаго сусветна вядомага нашага земляка, чалавека незвычайнага лёсу — Мікалая Судзілоўскага. Урач, імя якога навечна ўпісана ў гісторыю медыцыны, прыродазнаўца, які пакінуў прыкметны след у хіміі, біялогіі, аграфіцы, этнамалогіі, геаграфічных і іншых

навуках, ён заявіў аб сабе і як буйны даследчык філасофскіх, сацыялагічных і эканамічных праблем. М. Судзілоўскі валодаў 11 мовамі, у тым ліку кітайскай і японскай. Ён называў сябе грамадзянінам свету, і падставай для гэтых слоў было тое, што вучоны-рэвалюцыянер пабываў ледзь не на ўсіх кантынентах зямнога шара. Ададны прапагандыст марксізму на працягу ўсяго жыцця (пяцьдзесяць пяць гадоў выпала на эміграцыю), М. Судзілоўскі таксама сустрэкаўся і гутарыў з К. Марксам. Правадыроў міжнароднага рабочага класа надзвычай цікавіў вызваленчы рух у нашай краіне. Будучы непасрэдным удзельнікам падзей, беларускі народнік, як зазначае аўтар, мог расказаць шмат цікавага...

Кніга «К. Маркс, Ф. Энгельс і рэвалюцыйная Беларусь» нясе ў сабе багата звестак і аб такіх рэвалюцыянерах-нарадавольцах, выхадцах з Беларусі, як Ігнат Грынявіцкі, Рыгор Ісаеў, Павел Аксельрод, Сяргей Кавалік...

Як вядома, Беларусь не раз прыцягвала ўвагу заснавальнікаў навуковага камунізму. У кнізе ўпершыню сабраны разам выказванні К. Маркса і Ф. Энгельса аб Беларусі і беларускім народзе. Аўтар зрабіў спробу выявіць іх вытокі, прааналізаваць змест асноўных палажэнняў і вывадаў, вызначыў шляхі далейшага вывучэння важнай і адказнай тэмы.

В. ДРАНЧУК.

ПЕРАМАГЛІ Ў СЁМЫ РАЗ

XIII міжнародныя спаборніцтвы па фехтаванні для жаночых каманд на Кубак Беларускай ССР завяршыліся ўспэўнай перамогай гаспадароў турніра.

Спачатку, як вядома, больш за 130 фехтавальшчыц з дзесяці краін і многіх саюзных рэспублік СССР разыгралі медалі, прызначаныя для мацнейшых у асабістым заліку. Але галоўны прыз спаборніцтваў — Кубак Беларускай ССР — заснаваны для самай лепшай каманды. І за яго барацьба ўсякі раз вядзецца бескампрамісная. Хацелася б прывесці выказванне галоўнага судзі, віцэ-прэзідэнта Міжнароднай федэрацыі фехтавання Анатоля Галініцкага:

— У сусветным фехтавальным табелі аб рангах значыцца да пяці турніраў, аднесеных да катэгорыі «А». У іх ліку, побач з першынствамі свету, разыгрываюцца «Кубка Марціні» і іншыя, мы сустракаем і турнір на Кубак Беларускай ССР. Яго вынікі ўлічваюцца ў сусветнай класіфікацыі і маюць важнае значэнне для прэтэндэнта на вышэйшыя ўзнагароды. Сёлета чэмпіянат свету пройдзе ў Гамбургу. У Мінску амаль усе краіны былі прадстаўлены нацыянальнымі зборнымі, якія рыхтуюцца да чэмпіяната свету. Больш таго, на

маю думку, сярод тых, хто выступаў тут, знаходзіцца значная група будучых алімпійцаў. Вось чаму спаборніцтвы выклікалі такую цікаvasць у спецыялістаў. Думаю, што ўрокі мінскага турніру пойдуць на карысць усім. Улічваючы моцны састаў удзельніц, хочацца павіншаваць з заслужанай перамогай зборную Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: бой вядуць неаднаразовае алімпійская чэмпіёнка і чэмпіёнка свету мінчанка Алена БЯЛОВА (злева) і Таццяна КУТАСЕВІЧ (УССР).

Фота В. ВІТЧАНКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 676